

Гончарова О.

студентка групи ФСП НТУУ "КПШ"

Науковий керівник:

Звягіна І.Н.старший викладач, ФСП НТУУ «КПШ»

ПРЕЗУМПЦІЇ В РИМСЬКОМУ ТА СУЧАСНОМУ ПРАВІ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У процесі правової спадкоємності, сприйняття і розвитку юридичних конструкцій, що формувалися на різних етапах правової історії, помітним чином виділяються правові презумпції, які багато в чому завдяки своїй «політичній і класовій нейтральності» практично на всьому протязі історичної еволюції справно виконували свою функцію при вирішенні конкретних юридичних казусів.

На відміну від сучасної юридичної практики, в римській судовій практиці мало місце широке використання такої правової конструкції, як презумпція. Більше того, саме тут римська юриспруденція демонструє наявність не характерних для неї доктринальних правових розробок про юридичний факт і, більше того, наявність достатньо розвиненої теорії доведення факту.

Поняття «презумпція» (лат. *praesūptio* - припущення, очікування) - припущення, що визнається істинним, поки не доведено протилежне [2, с. 165].

В плані аналізу інституту презумпції порівняння з римським правом є найбільш конструктивним, оскільки повноцінний правовий інститут вони склали саме в римському праві. Римська юриспруденція, хоча і не дає ніякого визначення поняття презумпції, але разом з тим, постачає можливий теоретичний аналіз багатим фактичним матеріалом, в порівнянні з яким багато з чого існує в сьогоденні, стає більш зрозумілим і визначеним у своїх дескриптивних характеристиках. Римські юристи досконало володіли як методом сходження від часткового до загального (методом індуктивного узагальнення, який багато в чому і лежить в основі правових припущень презумпції), так і методом сходження від абстрактного до конкретного (методом дедуктивного міркування), що дозволяє вирішувати конкретні питання із застосуванням деяких загальних правил.

Презумпції, застосування яких диктувалося потребами юридичного розвитку, незважаючи на окремі новації в змісті і оформленні правових інститутів (сім'я, майно, спадкування та ін.), завжди виступали їх неодмінним супутником і служили дієвим засобом заповнення своєрідної «порожнечі» в правових зв'язках між юридичними фактами, з яких необхідно було вивести ті чи інші юридичні наслідки. Презумпції досить непогано адаптувалися до нових соціально-економічних і політичних умов, що дозволяє їм, навіть за відсутності їх легального закріплення в нормах, впроваджуватися в саму юридичну практику і виконувати об'єктивно властиві їм функції [3, с. 76].

Разом з тим, в порівнянні з їх практичною роллю, доводиться констатувати, що аж до теперішнього часу юридичні презумпції не можуть бути цілком чітко ідентифіковані в системі теоретичних координат. Незважаючи на цілий ряд значних робіт з даної проблеми вітчизняних і зарубіжних вчених, все ще існує невизначеність у підходах і до визначення самого поняття правової презумпції, і вирішення питань про «спростування» чи «не спростування», видів презумпції в праві і їх місце в системі юридично-технічних засобів. Далеко неоднозначно трактується правова природа презумпції, сам зміст цього правового інституту, не повною мірою оцінюється як право-урегульована роль. Недостатнім є розуміння потенціалу, який стоїть за цим правовим інструментарієм.

В даний час крайнощі в наукових оцінках можливо і менш помітні (більшість фахівців визнає їх роль і значення в якості дієвих засобів вирішення юридичних справ), але разом з тим, питань, пов'язаних з даним правовим інститутом, не стає менше, а нові дослідження по правових презумпції нерідко вносять додаткові теоретичні «сумніви» [1, с. 55-58].

Така ситуація цілком зрозуміла, оскільки будь-яка наукова проблема спочатку повинна будуватися на плюралізмі думок і наукових гіпотез. У той же час особливий прикладний характер цієї наукової проблематики вимагає руху до якогось єдиного знаменника, оскільки головною метою всіх теоретико-правових пошуків має бути створення міцної наукової основи для побудови та вдосконалення сучасного права.

Тому і необхідно говорити про створення стрункої теорії юридичної презумпції, яка адекватно відображає реальну правову практику і, разом з тим, здатна оперативно реагувати на її нові запити. Процес активного впровадження як юридичної, так і фактичної презумпції в правозастосовну сферу може сприяти набуття судовим процесом нової якості та істотним чином оптимізувати судочинство, зробити його більш відкритим і, разом з тим, більш ефективним.

Список використаної літератури:

1. Дворецкая А.А. Юридические факты и правовые конструкции в римском и современном праве // Право: Теория и Практика. — 2003. — 108 с.
2. Малый толковый словарь. — М., 1990. 627с.47.Общая теория государства и права./Под ред. В.В.Лазарева. — М., 1994. — 360с.
3. Теорія держави і права: Навч. посіб. / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.; За заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002.- 368 с.